

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 3330/11
וערעור שכנגד

בפני :

כבוד המשנה לנשיאה א' ריבלין
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופט י' עמית

המערערים
והמשיבים שכנגד :

1. אגד אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ
2. איילון חברה לביטוח בע"מ

נ ג ד

המשיב והמערער שכנגד :

ציון לוי

ערעור וערעור שכנגד על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
בנצרת בת"א 329-08 שניתן ביום 15.3.2011 על ידי כבוד
הסגן הנשיא י' כהן

בשם המערערים
והמשיבים שכנגד :

עו"ד גלעד גושן
ועו"ד טל טנצר

בשם המשיב והמערער שכנגד : עו"ד מרדכי נבון

פסק-דין

השופט י' עמית:

ערעור וערעור שכנגד על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת מיום
15.3.2011 (כבוד השופט י' כהן), בת"א 329/08, בגדרו ניתן פסק דין לפי סעיף 4
לחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 (להלן: חוק הפיצויים) ולפיו
חויבו המערערות לשלם למשיב פיצויים בסך של 829,340 ₪ בצירוף שכר טרחה
ומע"מ מעבר לתגמולי המוסד לביטוח לאומי (להלן: המל"ל).

1. המשיב, יליד 1959, שעבד בתקופה הרלוונטית כנהג אצל המערערת 1 (להלן: אגד), נפגע ביום 8.2.2006 בתאונת דרכים שהוכרה כתאונת עבודה. המל"ל העמיד את
נכותו הרפואית הצמיתה של המשיב על 33.5% ואין חולק כי זו הנכות המחייבת על פי
סעיף 6ב לחוק הפיצויים (המל"ל הפעיל את תקנה 15 במלואה כך שלצרכי קצבת
המל"ל הועמדה נכותו של המשיב על 51%). בעקבות התאונה נשלל רשיון הנהיגה
באוטובוס של המשיב והוא עובד כיום באגד בהיקף משרה של 4 שעות ביום.

2. בית משפט קמא נתן ביום 28.4.2010 הצעה לצדדים לצרכי פשרה, שהועמדה על הסך של 2,132,151 ₪ בהפחתת תקבולי המל"ל בסך של 1,642,335 ₪, סה"כ - 490,000 ₪ "נטו" לתשלום. זאת, על פי הפירוט כלהלן: אובדן כושר השתכרות לעבר ולעתיד - 1,411,745 ₪; הוצאות רפואיות - 15,000 ₪; עזרת צד ג' לעבר ולעתיד - 100,000 ₪; הפסדי פנסיה ותנאים סוציאליים - 391,906 ₪; כאב וסבל - 48,000 ₪; נסיעות עבר ועתיד - 25,000 ₪; ניידות (לפי סכום המל"ל) - 150,000 ₪. הצעה זו נדחתה על ידי המערערות, ולטענת המשיב, נדחתה גם על ידו.

3. משכך, החלה שמיעת הראיות בתיק. בישיבה מיום 1.11.2010, ולאחר שמיעת שני עדים מטעם אגד, הגיעו הצדדים להסכמה הבאה, שנרשמה בפרוטוקול כלהלן (הדגשה הוספה):

"מוסכם, כי הבסיס לפסק הדין הינו הצעת בית המשפט כאשר לאור חקירת העדים היום, מוסכם כי אובדן פנסיה ותנאים סוציאליים שחושב כדי סך 391,906 ₪ הוא סך שהתובע לא זכאי לו, כאשר מנגד יש לחשב רכיב נוסף של 5,900 ₪ לחודש מהוון עד גיל 67 ובמקביל לחישוב הנדרש מיום התאונה".

נבהיר כבר כעת לקורא את פשר הסכום של 5,900 ₪ הנזכר לעיל. מהעדויות שנשמעו, עולה כי מאחר שהמשיב לא עובד כנהג, הוסכם בין הצדדים להעמיד את ההפסד בגין שעות נוספות, פרמיה ומנקו (בנוסף הקשור למספר הכרטיסים הנמכרים על ידי הנהג) על הסך של 5,900 ₪ לחודש. עוד נספר לקורא, כי אגד משלימה את שכרו של המשיב, ומנגד, העובד מעביר לאגד את התגמולים שהוא מקבל מהמל"ל, אך לא במלואן אלא בניכוי של 19% מתוך 51% הנכות שהוכרו במל"ל (לאחר הפעלת תקנה 15). לכן, מתוך קצבת הנכות החודשית מעבודה שקיבל המערער מהמל"ל בסך 6,673 ₪, הוא העביר לאגד 4,187 ₪, בהתאם להתחשבנות שנערכה מעת לעת בין הצדדים.

4. בעקבות ההסכמה דלעיל, נדחה הדיון לישיבה נוספת על מנת לאפשר לצדדים להגיע להסדר פשרה בכוחות עצמם. בישיבה שהתקיימה ביום 27.12.2010, הסכימו הצדדים כי בית המשפט יפסוק על פי סעיף 4ג לחוק הפיצויים, ללא נימוקים, כאשר הצדדים יוכלו להגיש טיעון קצר בכתב "מעבר להערכות הנזק ולישיבות שהיו בבית המשפט". כל צד הגיש תחשיב מתוקן מטעמו, כאשר לטענת המערערות התביעה נבלעת בתגמולי המל"ל, ואילו המשיב טען כי מעבר לתגמולי המל"ל מגיע לו הסך של 4,526,704 ₪.

5. בית משפט קמא פירט בפסק דינו את ההסכמות אליהן הגיעו הצדדים, כלהלן (הדגשה הוספה):

6. שכרו החודשי הממוצע של התובע ערב התאונה עמד על סך של 15,366 ₪ ברוטו. בעקבות התאונה נפסל רשיון הנהיגה באוטובוס של התובע והוא החל לעבוד בשירותי המעסיקה בעבודה משרדית בהיקף של חצי משרה, כאשר שכרו הממוצע הינו בסך 11,000 ₪ ברוטו (כאשר המעביד זוקף לתלוש השכר יתרות בגין פדיון ימי חופשה, ומעת לעת מקזז את יתרות החופש מתקבולי המל"ל).

7. אין מחלוקת באשר לנסיבות האירוע או חבות הנתבעת, הצדדים חלוקים בשאלת גובה הנזק לרבות סוגיית הניכויים ובנסיבות כאן.

8. בדיון מיום 1.11.2010 הגיעו הצדדים להסכמות נשוא התיב לפסק הדין.

סוכם בדיון הנ"ל כי התובע אינו זכאי לפיצוי בגין רכיב אובדן פנסיה ותנאים סוציאליים. מנגד, סוכם כי יש להוסיף ליתר מרכיבי הפיצוי סך של 5,900 ₪ לחודש מהוון מיום התאונה ועד לגיל הפרישה (בגין הפסדי פרמיה, שעות נוספות ותשלום 'מנקו').

לאחר שבחנתי על יסוד הסכמות הצדדים שלעיל, המוסכם באשר להצעה מיום 28.4.2010 ונשוא הרכיב הנוסף כדי 5,900 ₪ הנ"ל כפי הדיון הנ"ל, בחנתי את הנתונים הצריכים כאן ואת המסמכים שבפני, טענות הצדדים ושקלתי את מכלול הנסיבות והחישובים הצריכים לעניין, אני קובע כי על הנתבעים לפצות ולשפות התובע כדי סך של 829,340 ₪ מעבר למל"ל."

6. לטענת המערערות, הן נתקפו הלאם ואלם נוכח פסק הדין, באשר היה ברור להן כי פסק הדין יעמוד על סכום של כעשרות אלפי שקלים, נוכח דברים שנאמרו במהלך הישיבה שלא לפרוטוקול. המערערות פנו אפוא בבקשה לבית משפט קמא להבהיר את פסק דינו. בית המשפט דחה את הבקשה באומרו:

"אין מדובר ב'תיקון' חישוב. פסק הדין מדבר בעד עצמו. הבקשה אינה במסגרת סעיף 81 לחוק בתי המשפט... סעיף 81 לחוק בתי המשפט מבאר 'טעות'. כאן, למרות ההכתרה בבקשה, לא מדובר בטעות חישוב, לא טעות לשון, פליטת קולמוס, השמטה מקרית וגו'.

מדובר בערעור של ממש... מכאן, דין הבקשה לדחייה וכך אני מורה".

7. משנדחתה הבקשה, הגישו המערערות הערעור דכאן, שבו נטען כי פסק הדין ניתן תוך חריגה קשה מההסכמות בין הצדדים כפי שבאו לידי ביטוי גם בפסק דינו של בית משפט קמא וגם בהצעה אשר לגבי חלקים ממנה לא היתה מחלוקת. המערערות הדגישו בערעורן כי הן מודעות להלכות אי ההתערבות בפסקי דין שניתנו על דרך הפשרה לפי סעיף 4ג לחוק הפיצויים (בדומה לפסקי דין הניתנים לפי סעיף 79א לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984), אך לטענתן, המדובר בטעות בוטה של בית משפט קמא, באשר בכל דרך חישוב אפשרית, לא ניתן להגיע לסכום שנפסק. המערערות הגישו תחשיב המוכיח, לטענתן, כי בכל מקרה הפיצוי המקסימלי שיכול היה להינתן למשיב לא יכול לעלות על 377,000 ₪ מעבר לתגמולי המל"ל. באופן חריג שאינו מקובל בערכאת הערעור, אף הגיש בא כוח המערערות תצהיר על השתלשלות העניינים שהביאה לכך שמרשותיו הסכימו בהמלצתו החמה לפסיקה על דרך הפשרה ללא הנמקה, נוכח הסיכון שהוערך על ידו בעשרות אלפי שקלים.

המשיב הגיש ערעור שכנגד תוך שהוא מבהיר כי ערעורו מוגש כמשקל נגד, וכי לטעמו, משניתן פסק דין על דרך של סעיף 4ג אין מקום להתערבות בית המשפט. מכל מקום, המשיב הכחיש את השתלשלות הדברים כפי שתוארה בתצהירו של בא כוח המערערות.

8. דין הערעור להדחות.

אני נכון לקבל כי עקרונית, ניתן להתערב גם בפסקי דין שניתנו על דרך הפשרה, מקום בו מוכח לבית המשפט כי נפלה טעות היורדת לשורשן של ההסכמות אליהן הגיעו הצדדים. אלא שלא כך הדבר במקרה דנן, וזאת מהטעמים הבאים:

א. הצדדים הגיעו להסכמה על חלק מהרכיבים בהצעת בית המשפט מיום 28.4.2010, כפי שעולה מפסק הדין – ועל כך מסכימים שני הצדדי - המדובר בסכום של 338,500 ₪. כאמור, הצדדים הגיעו להסכמה נוספת לפיה הפסדי המשיב בשלושת הרכיבים (שעות נוספות, פרמיה ומנקו) עומדים על 5,900 ₪ לחודש. אם נלך לשיטתן של המערערות, ולפיה הסכום של 5,900 ₪ הנ"ל, משקף את כל הפסדי השכר של המשיב מדי חודש לעבר ולעתיד, הרי כל שנותר לצדדים ולבית המשפט לעשות היה רק "להציב" את ההסכמות אליהן הגיעו הצדדים בהצעת בית המשפט, וליתן פסק דין

על אתר. עצם העובדה שהצדדים הסכימו להסמיך את בית המשפט לפסוק על דרך הפשרה, מעידה שלא כך הדבר.

ב. שיטתן של המערערות אינה עולה בקנה אחד עם ההסכמה שנרשמה בפרוטוקול הדיון מיום 1.11.2010 ולפיה "יש לחשב רכיב נוסף של 5,900 ₪ לחודש". ודוק: רכיב נוסף ולא במקום כטענת המערערות.

ג. אילו היה ממש בטענת המערערות, היה עליהן להודעק "בזמן אמת" כאשר לאחר הישיבה האחרונה, המשיב הגיש תחשיב מתוקן בו העמיד את סכום הפיצויים המגיעים לו, לשיטתו, על למעלה מארבעה מליון ₪. ניתן היה לצפות כי המערערות יודיעו לבית משפט כי התחשיב של המשיב חורג לחלוטין מההסכמות בין הצדדים.

9. די היה באמור לעיל, כדי לדחות את הערעור. אולם, נוכח טענת המערערות, כי נפלה טעות "קולוסלית" בפסק הדין, המנוגדת לחלוטין לרוח ההסכמות בין הצדדים, בחנתי את המספרים לגופם, על פי שיטת המערערות לפיה הסכום היחיד שיש לקחת בחשבון בגין הפסדי השכר עומד על 5,900 ₪ לחודש, ומצאתי כי לא 'הכצעקתה'.

אקדים ואומר כי התחשיב המתוקן שהוגש לבית משפט קמא על ידי המערערות ולפיו התביעה נבלעת בתגמולי המל"ל, הוא בלתי נכון בעליל, ולא היה ראוי להגישו. זאת, מאחר שהמערערות ניכו את כל תגמולי המל"ל מבלי להתחשב בכך שהמשיב מחזיר לאגד חלק נכבד מהתגמולים. לא בכדי, הציגו המערערות בערעור דכאן "אפשרות חישוב שניה" לפיה הסכום המגיע למשיב עומד על 377,673 ₪, והפעם, כאשר סכום זה כולל 720,933 ₪ בגין סכומים שהמשיב החזיר בעבר ויחזיר בעתיד לאגד. דא עקא, שעל פניו החישוב של המערערות, נכון לחודש יולי 2010, שגוי בפרטים הבאים: התעלמות מסכום נוסף של 179,000 ₪ (נומינלי) שהמשיב החזיר בעבר לאגד; חישוב ההפסדים לעתיד מגלה טעות גלויה (צ"ל 808,300 ₪ לפי היוון $5,900 \times 137$ ₪ כפי שכתבו המערערות עצמן בחישוב שהוגש בשעתו לבית המשפט ולא 767,000 ₪); יש להוסיף עוד כ-35,000 ₪ בגין ריבית על הפסדי עבר. די בתיקונים אלה, כדי לצמצם עד מאוד את "הטעות" של בית משפט קמא, לשיטתן של המערערות.

ודוק: האמור לעיל הוא לשיטתן של המערערות, אך אזכיר כי לשיטת המשיב, החישוב צריך היה להיעשות בדרך שונה, וכי הצדדים נחלקו כיצד יש לחשב את הפסדי

השכר של המשיב. קבלת עמדתו של המשיב לפיה הסכום של 5,900 ₪ לחודש אינו ממצה הפסדים אלה, מעמידה את התוצאה אליה הגיע בית משפט קמא באור אחר, ומאחר שהצדדים הסמיכו את בית המשפט לפסוק על דרך הפשרה, ברי כי הוא היה מוסמך לבור לו דרך ביניים ולפסוק את שפסק.

10. לפני סיום, ועל מנת למנוע בעתיד 'ראשומון' כמו במקרה דנן, אצביע על מספר לקחים והמלצות לגבי דרך ההתנהלות הרצויה במסגרת הסכמה לדיון על דרך הפשרה. מובן כי אין מדובר ברשימה ממצה, אלא בלקחים העולים מהמקרה שבפנינו:

א. משהגדירו הצדדים את המוסכמות, רצוי לעיתים להגדיר גם את אי ההסכמות מושא הפסיקה על דרך הפשרה.

ב. ככל שניתן, רצוי לנקוב בטווחי ההסכמה לפשרה (בין סכום X לבין סכום Y).

ג. משניתנה הסכמת הצדדים לדיון על דרך הפשרה, רצוי כי הטיעון ייעשה על אתר, ולמיצער, תוך ימים ספורים, מבלי להפוך את הטיעון לסיכומים בכתב ומבלי "לגרור" את הטיעונים משך חודשיים-שלושה.

11. סופו של דבר, שאנו דוחים את הערעור והערעור שכנגד. אין צו להוצאות.

ניתן היום, כ' בחשון התשע"ב (17.11.2011).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה